РЕЗЮМЕТА НА МОНОГРАФИЧНИЯ ТРУД И НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, ПРЕДСТАВЕНИ ЗА УЧАСТИЕ ПО КОНКУРСА

Монографичен труд

1. **Стефчо Банков**, Институционален интегритет и управление на сигурността в контекста на върховенството на закона. Правни, криминологични и управленски измерения на превенцията на корупцията и злоупотребата с власт, 2026, Академично издателство „Талант", 2026, с. 348, ISBN 978-619-203-527-3

Резюме:Институционалният интегритет и ефективното управление на сигурността са сред ключовите фактори за устойчивото развитие на държавата, защитата на върховенството на закона и ограничаването на корупционния натиск върху институциите.

В условията на постоянно променяща се среда на рискове – миграционни, социални, политически, икономически и демографски – държавната администрация и органите на реда функционират в контекст на силен институционален и обществен натиск.

Това изисква ясно изградени механизми за контрол, превенция на злоупотребата с власт, законосъобразно прилагане на правните норми и стратегическо управление на човешките ресурси.

В последните години системата на МВР и свързаните структури се намират под значителен обществен и институционален мониторинг.

Динамиката на законодателството, честите структурни промени, кадровите предизвикателства и нарастващите изисквания към администрацията увеличават риска от грешки, пропуски и управленска несъгласуваност.

Това създава условия за корупционни практики, непрозрачност и липса на отчетност, които могат да компрометират доверието на гражданите към държавата.

В условията на ускорена динамика в глобалната, регионалната и вътрешнодържавната среда въпросът за институционалния интегритет и управлението на сигурността придобива ключово значение за стабилността на държавата и за способността ѝ да гарантира върховенството на закона.

Съвременните демократични общества се изправят пред комплексни предизвикателства – миграционни процеси, транснационална престъпност, корупционни рискове, институционален натиск, социални конфликти и кадрови дефицити в публичния сектор. В този контекст устойчивостта на държавните институции зависи от способността им да функционират ефективно, прозрачно и в пълно съответствие с правните принципи, които уреждат тяхната дейност.

Институционалният интегритет не представлява само спазване на нормите, той е качествено състояние на системата, при което ценностите на

законност, професионализъм, отчетност и етичност проникват във всички нива на администрацията.

2. **Стефчо Банков**, Възможности за усъвършенстване на противодействието на корупцията в управлението на сектора сигурност, 2019, Сдружение „Академия за иновации и устойчивост “, 228 с., E-ISBN-13: 978-619-7246-23-0

Резюме: Монографията изследва съвременните проявления на корупцията в институциите от сектор „Сигурност“ и анализира факторите, които създават предпоставки за възникването и развитието на корупционни практики в системата на публичното управление. В изследването се разглеждат теоретичните основи на корупцията, нейните криминологични характеристики и институционални измерения, както и специфичните рискове, които тя поражда за ефективността на държавните органи и за националната сигурност.

Особено внимание е отделено на анализа на нормативната уредба, институционалните механизми за контрол и съществуващите антикорупционни политики в България, като са изследвани и международни стандарти и добри практики в областта на превенцията и противодействието на корупцията. В монографията се разглежда ролята на институционалния интегритет, прозрачността и отчетността като ключови фактори за ограничаване на корупционния риск в управлението на сектора сигурност.

На основата на извършения анализ са формулирани научно обосновани изводи и практически препоръки за усъвършенстване на системата за противодействие на корупцията, включително чрез развитие на ефективни механизми за институционален контрол, управление на корупционния риск и укрепване на етичните стандарти в публичната администрация. Изследването допринася за развитието на научното познание в областта на управлението на сигурността и предлага конкретни насоки за повишаване на ефективността и устойчивостта на институциите от сектор „Сигурност“.

<u>Книга на база на защитен дисертационен труд</u>

3. **Стефчо Банков**, Криминологична характеристика на корупцията в МВР, 2024, Публик Тръст, с. 208, ISBN 978-619-91464-2-2

Резюме: Актуалността на дисертационното изследване е свързана с предизвикателствата от корупцията, като една от най-сериозните заплахи за съвременното общество. Тя нарушава нормалното функциониране на демократично изградените държавни институции и води до загубване на доверието в тях. Тя е заплаха за демократичните ценности и устои на съвременното общество. Характерно за нея е, че обхваща широк спектър от престъпна дейност: престъпления по служба, подкуп, контрабанда, „пране на пари” и др., но измежду това многообразие от престъпни дейности най-тежки престъпни посегателства са тези, измежду които са извършени от служители в правозащитните и правораздавателни органи. Те се характеризират с висока степен на обществена опасност, поради обстоятелството, че са извършени от длъжностни лица, които по силата на своето служебно положение са призвани да противодействат на проявите на корупция. Добавената стойност на изследването се състои в това, че въз основа на задълбочено проучване на проблемите свързани с корупционните престъпления в МВР чрез разкриване на

криминологичната характеристика на същите, ще бъдат представени пред научната общност.

В начина на извършването на престъпления от полицейски служители оценени през призмата на криминологията ще даде възможност относно научно обосновани заключения за социалните отношения и причинно-следствената връзка, корупция-правоприлагане в основата на незаконното поведение на полицейските служители като граждани на обществото. В този смисъл добавената стойност на представената работа се изразява в комплексната оценка на ефективността на изработените модели с цел превенция на корупцията в МВР.

Проблемите за противодействие на корупцията, както и темата за противодействието на корупцията в МВР поотделно са били обект на изследване от редица наши учени в различни области. В същото време проблемът за превенцията на корупцията не е разглеждан самостоятелно и в цялост в българската криминология.

През последните години корупционните престъпления на служителите от МВР намериха място в структурата на престъпността в България. Този вид престъпления представляват засилен интерес от страна на обществото, те представляват тежки престъпления, отличаващи се с висока степен на обществена опасност, които имат негативно влияние върху сигурността и обществения ред в страната и чувството за справедливост, присъщо за едно демократично общество.

<u>Научни статии и доклади</u>

4. **Стефчо Банков**, Виолета Вълчева, Развитието на правилото за чисто вътрешно положение в съдебната практика на съда относно основните свободи на икономиката в светлината на делото Ullens de Schooten, 2018, Юридически сборник = Juridical Collection. - ISSN 1311-3771, Т. 25, 2018, с. 153-165

Резюме: Статията анализира еволюцията на правилото за „чисто вътрешни положения“ в правото на ЕС, разглеждайки основните икономически свободи през призмата на делото Ullens de Schooten (2018). Авторите изследват кога национални мерки стават допустими за разглеждане от Съда на ЕС, въпреки липсата на трансграничен елемент, според COBISS Plus. Разгледани са четирите конкретни хипотези, при които Съдът на ЕС все пак се произнася, дори ситуацията да е вътрешна (например, ако националното право изисква еднакво третиране на местни и чужди лица или ако съществува потенциална пречка за навлизане на пазара).

Основно е акцентирано на Анализ на практиката на Съда на ЕС (СЕС), която традиционно не прилага правилата за свободно движение към ситуации, изцяло развиващи се в една държава членка.

Делото Ullens de Schooten (C-268/15 и C-269/15): Статията изтъква как това дело рафинира критериите за допустимост, предоставяйки по-голяма яснота относно това кога национална юрисдикция може да се обърне към СЕС, дори при вътрешен спор, ако има потенциален ефект върху трансграничното движение.

Икономически свободи: Фокусът е върху това как правилото се прилага спрямо свободното движение на стоки, услуги, капитали и работна сила

5. **Стефчо Банков**, Виолета Вълчева, Румяна Бончева, Ралица Йотова, Прозрачността като антикорупционен механизъм при възлагане на обществени

поръчки в сигурността и отбраната. Същност и обществено значение, 2018, Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век : национална научна конференция с международно участие. - София : За буквите - О писменехь, ISSN 1314-7099, с. 811-820

Резюме: В статията се анализира прозрачността като критичен антикорупционен механизъм при възлагане на обществени поръчки в сектор „Сигурност и отбрана“. Авторите обосновават, че балансът между държавната тайна и публичността е ключов за ефективния граждански контрол и ограничаването на злоупотребите с публични средства.

6. **Стефчо Банков**, Виолета Вълчева, Румяна Бончева, Ралица Йотова, Прозрачността като антикорупционен механизъм при възлагане на обществени поръчки в сигурността и отбраната. Основни понятия за обществена поръчка, публичност и прозрачност при възлагане, 2018, Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век : национална научна конференция с международно участие. - София : За буквите - О писменехь, ISSN 1314-7099, с. 821-832

Резюме: Същност на прозрачността като основен механизъм за предотвратяване и ограничаване на корупцията при възлагане на обществени поръчки. Тя включва публичност на процедурите, ясни правила, достъп до информация, отчетност и контрол върху разходването на публични средства.

Специфика на секторите сигурност и отбрана. Тези области са с повишен корупционен риск поради: големи финансови обеми, секретност/класифицирана информация, ограничена конкуренция, стратегическо значение и често използване на изключения от общия режим на ЗОП (напр. по съображения за национална сигурност). Това създава условия за злоупотреби, непрозрачно договаряне и заобикаляне на конкурентни процедури.

Прозрачността действа като превенция чрез:осигуряване на равнопоставеност и конкуренция между участниците; намаляване на възможностите за уговорки, подкуп и конфликт на интереси;улесняване на обществен и външен контрол (граждански организации, медии, одитни органи).

Внедряването на висока степен на прозрачност в тези сектори:повишава ефективността на разходване на публични средства; укрепва доверието в институциите за сигурност и отбрана; допринася за националната сигурност в широк смисъл (не само военна, а и финансова, обществена); подпомага хармонизирането с европейските стандарти и изисквания за добро управление и борба с корупцията.

Въпреки допустимите изключения (по чл. 346 от ДФЕС и българското законодателство), максимално възможната прозрачност остава задължителна и е от ключово значение за ограничаване на корупционните практики в тези стратегически важни сфери.

7. **Стефчо Банков**, Виолета Вълчева, Румяна Бончева, Ралица Йотова, Прозрачността като антикорупционен механизъм при възлагане на обществени поръчки в сигурността и отбраната. Прилагане на антикорупционни механизми при възлагане на ОП в сигурността и отбраната, 2018, Обществото на знанието и хуманизмът на XXI век : национална научна конференция с международно участие. - София : За буквите - О писменехь, ISSN 1314-7099, с. 833-843

Резюме: В средата на 90-те години се появява едно относително ново явление за нашата страна т. нар. „Обществена поръчка“, която за първи път се използва с приемането на Закона за възлагане на държавни и общински поръчки. Началото на същинското развитие в най-новата ни история в тази област започва през м. март 2004 г. с приемането на закон, в който са транспонирани приложимите европейски директиви. Обществените поръчки (ОП) фокусират в себе си общественото внимание, поради факта че са пресечна точка на много значими интереси. Те са неразривно свързани с управлението на публичните средства (средствата предоставяни от европейски фондове и програми) и тяхното ефективно и икономично разходване. По тази причина, въпросите относно тяхната регламентация и законосъобразното им възлагане са от първостепенно значение за икономиката на страната. Темата е особено актуална, като нейната значимост е обусловена от обстоятелството, че възлагането на обществени поръчки се определя, като една от дейностите, които са най-уязвими към корупционни практики. Именно поради тази причина научният анализ на прозрачността като антикорупционен механизъм при възлагане на обществени поръчки в сигурността и отбраната е необходимо условие за адекватно и ефективно противодействие.

8. **Стефчо Банков**, Виолета Вълчева, Актуални проблеми на миграционния натиск в контекста на националната сигурност в Република България, 2019, Юридически сборник = Juridical Collection. - ISSN 1311-3771, Т. 26, с. 220-229

Резюме: В статията се анализира миграционния натиск върху България след 2013 г. като устойчива заплаха за националната сигурност, обществения ред и институционалната стабилност. Акцентира се върху необходимостта от усъвършенстване на правната рамка и справяне с рискове като каналджийство и трансгранична престъпност в контекста на ролята на страната като външна граница на ЕС. Съвременното понятие „сигурност” е универсално и се характеризира с широк и многоаспектен обхват на употреба, който позволява многобройни дефиниции и интерпретации в зависимост от това кой и за какви цели го използва. Сигурността е едновременно основна човешка потребност и висша човешка ценност, а също така състояние, свойство, мяра, както и психологическо усещане в индивидуален и в социален план.

При все това, все повече се налага схващането сигурността да се възприема като състояние. В този смисъл, една от най-кратките и същевременно пълноценна дефиниция е тази на Д. Йончев, който изхождайки от постановката, че присъствието като наличност е човешко по своя характер и че само човекът (индивидуално или групово) може да преживява, разбира, преследва и овладява сигурността като поредица от равновесни състояния между него/тях и средата, извежда следната такава: „Сигурността е неустойчиво, желано от присъстващия като устойчиво равновесие със себе си и със света”.

В условията на постмодерния световен ред, започнал през втората половина на XIX в., се развива либералното политическо схващане за връзката на сигурността със свободата на индивидите и гаранциите на техните права в обществото. Подбуденото от Френската революция разбиране за това колко е важно да се съблюдават правата на човека, независимо къде се намират индивидите, води до идеята за включителност и комплексност на сигурността. Новата геометрия на сигурността се разпространява във всички посоки на живота като интегрира политическите интереси на отделните индивиди

(независимо от тяхното място в обществото), групите, държавите и съюзите и дори международните организации, които имат място в политическото поле. Това води до формирането на две съставни части на идеята за „човешката сигурност" – човешки права и интернационализация на политическия процес. В развиващия се процес на глобализация на политическия, икономическия и социалния живот, ускорен от облекчения достъп до информация за възникващите в света събития, се формират нови принципи на сигурността. Нарастват зависимостта и скоростта на въздействие на негативните фактори. Ограничава се културното разнообразие в света. Расте конфликтността на интересите между развитите и традиционните общества. Тази динамика поражда мащабна миграция, мощни ресурсни и финансови потоци и свързано с това дестабилизиране на глобалните и локални пазари. От друга страна, по-свободното движение на факторите за производство създава по-големи импулси за икономическо развитие за тези от страните, които са в състояние да мобилизират тези фактори. Сложността на глобализационния процес и на съпровождащите го заплахи, предизвикателства и възможности налага внимателно преосмисляне на съвременния смисъл на понятието сигурност, както и на инструментите за нейното управление. Изходни начални предпоставки в това отношение са ролята и смисъла на постмодерната държава и нейното отношение към правото й да урежда със сила своите външни интереси, както и да поддържа вътрешния си ред със сила.

Най-общо казано миграционният натиск е от изключително значение за всяка нация, респ. държава.

Освен, че липсва легално юридическо понятие за мигрант, съществуват различни виждания за значението на думата по принцип. Обичайно се дефинира като лице, което извършва миграция (от латински. migrantis - имигрант), т.е. преминаване на границите на определени територии с промяната на постоянното си пребиваване, постоянно, или на повече или по- малко време. В тесен смисъл мигрант е лице сменящо обичайното си мястото на пребиваване и което е в обективна възможност да се завърне в държавата си по произход без негативни последици за него. Мигрантите в социологически смисъл са социална група, чиито членове са наясно, с предприемане на поведение, насочено към промяна на пребиваването и притежават чувство за групова солидарност .

9. **Стефчо Банков**, Fight against Organized Crime in Bulgaria. Legal Problems and the Need to Improve the Interaction between Law Enforcement Agencies, 2020, International conference KNOWLEDGE-BASED ORGANIZATION, Volume 26 (2020): Issue 1 (June 2020), с. 14-21, eISSN: 2451-3113

Резюме: Статията разглежда възникването и разпространението на борбата с организираната престъпност в България и ролята на правоохранителните органи в справянето с този проблем. Авторът акцентира и върху органите, които се занимават с противодействието в страната. Анализирана е международната и националната правна регламентация на организираната престъпност. Не на последно място се обсъждат видовете престъпления, квалифицирани като организирана престъпност.

10. **Стефчо Банков**, Ангел Калайджиев, Прихващане на комуникация или избора да използваш специалните разузнавателни средства за разузнаване или в наказателен процес съпоставяйки практиката в България и Обединеното кралство,

2023, Сборник доклади от Научна конференция „Знание, наука, технологии, иновации” , Издателство „Институт за знание, наука и иновации”, Vol 4/2023, с. 561-568, ISSN 2815-3480 (CD)

Резюме: В съвременното дигитално общество службите за сигурност са изправени пред предизвикателството да се състезават с ежеминутното развитие на дигиталните и комуникационни технологии и контрола на сигурността и превенция и противодействие на криминалната престъпност. Ето защо контрола в законова рамка на комуникацията между криминалните субекти, макар и виртуална и на пръв поглед трудно проследима е от особен означение за устойте на държавността, националната сигурност и противодействието на криминалната престъпност. Спорен е въпроса за практическото прилагане на добитата от СРС информация и значимостта и както за разузнавателна дейност, така и в наказателния процес.

11. **Стефчо Банков**, Ангел Калайджиев, Криминален и разузнавателен анализ, като част от сектор сигурност, 2023, Сборник доклади от Научна конференция „Знание, наука, технологии, иновации” , Издателство „Институт за знание, наука и иновации”, Vol 4/2023, с. 590-597, ISSN 2815-3480 (CD)

Резюме: Според Международната асоциация на анализаторите на престъпността (IACA) анализът на престъпността е дефиниран както следва:

Професия и процес, при който набор от количествени и качествени техники се използват за анализиране на данни, ценни за полицейските агенции и техните общности. Той включва анализ на престъпления и престъпници, жертви на престъпления, безредици, проблеми с качеството на живот, проблеми с трафика и вътрешни полицейски операции, а неговите резултати подкрепят наказателно разследване и наказателно преследване, патрулни дейности, стратегии за предотвратяване и намаляване на престъпността, решаване на проблеми и оценка на усилията на полицията.

12. **Стефчо Банков**, Ангел Калайджиев, Принципи на равенство при ограничаване на субективните права на гражданите в условията на извънредно положение с оглед националната сигурност на страната, 2023, Сборник доклади от Научна конференция „Знание, наука, технологии, иновации” , Издателство „Институт за знание, наука и иновации”, Vol 4/2023, с. 579-589, ISSN 2815-3480 (CD)

Резюме: Въвеждането на извънредно положение е допустима мярка за реакция на държавата при различни сериозни рискове, като например актуалната и към момента тема за общественото здраве. Днес повече от всякога съвременното общество е изправено пред периодични заплахи от вариации на коронавирус. В условията на извънредна ситуация, всяка една страна чрез законодателния си орган е необходимо да приеме конкретни законодателни промени, които ясно да регламентират какви са новите задължения на гражданите, временно разширените правомощия на властите, както и санкциите, които те ще могат да налагат за времето през което е обявено извънредното положение.

13. **Стефчо Банков**, Ангел Калайджиев, Широкомащабни информационни системи в областта на свободата, сигурността и правосъдието, 2023, Сборник доклади от Международна научно-практическа конференция България на

регионите‘2023, Академично издателство „Талант”, Пловдив, 2023, с. 192-201, ISSN 2815-5262 (on-line)

Резюме В съвременното дигитално общество гражданите на Европейския съюз са изправени пред среда на сигурност, характеризираща се с постоянно променящи се заплахи. Глобализацията, свободното движение, както и цифровата трансформация, стимулира иновациите и растежа. Всичко това е неразривно свързано с повишаване на наличието на зловреден софтуер, кражбите на данни, трансфер на парични потоци, което от друга страна е свързано с пране на пари. Трансферирането на огромните по своя мащаб финансови потоци придобити от престъпна дейност и използването им за финансиране на тероризъм, екстремизъм или сексуално насилие над деца, респ. жени представляват заплаха за гражданите и Европа като цяло.

14. **Стефчо Банков**, Ангел Калайджиев, Модели за предотвратяване на заплахи за сигурността в условията на глобализацията при прилагане на системата „Хавала“ с цел пране на пари и други престъпления, 2023, Сборник доклади от Международна научно-практическа конференция България на регионите‘2023, Академично издателство „Талант”, Пловдив, 2023, с. 202-211, ISSN 2815-5262 (on-line)

Резюме: В световен мащаб системата „Хавала“ е средство за анонимен и непроследим превод на парични средства и това негово качество го прави едно явление с висока степен на обществена опасност за всяка правова държава, независимо дали същата е забранила тази дейност сама по себе си или не. На практика системата „Хавала“ позволява непроследимо и анонимно прехвърляне на парични суми, които заобикалят изцяло банковите институции и регулиращите ги държавни органи, а наред с това и нормите от данъчноправен характер.

В условията на световна глобализация в законодателството на ЕС и страните членки са предприети мерки, които са от естество да се борят и да противодействат на създаването на подобна „извънбанкова мрежа” за превод на средства.

С оглед непрестанното развитие на обществените отношения и актуалността на проблема с прането на пари и финансирането на престъпни и терористични организации обаче, националните правораздавателни органи тепърва ще се сблъскват с все по-големи предизвикателства в тази насока, като трудностите в практиката биха могли да продиктуват и нуждата от нови действия на законодателя.

15. **Стефчо Банков**, Ангел Калайджиев, Стратегическо управление на корупционния риск в Министерство на вътрешните работи като част от сектор сигурност, 2023, Сборник доклади от Международна научно-практическа конференция България на регионите‘2023, Академично издателство „Талант”, Пловдив, 2023, с. 212-223, ISSN 2815-5262 (on-line)

Резюме: Корупцията и корупционните прояви в съвременното обществото са бич за нормалното функциониране на държавният апарат и катализират процеси и дейности, които могат да разклатят националната сигурност на системата и да поставят под съмнение нормалното функциониране на

държавата. Ето защо политиките за превенция и противодействие на корупционните прояви заемат централно място във функционирането на дадена държава. Същите са съвкупност от специфични дейности, които целят да регулират отношенията между членовете на обществото и държавата, без да взема под внимание различни по своето социално положение субекти. Действията на държавата в множеството различни но единни по своята същност подходи корупционните прояви се възприемат по своето същество като дейност за регулиране на отношенията на равенство в обществото. В съвременното глобализирано общество предизвикателствата от корупцията е една от най-сериозните заплахи за икономиката на която и да е страна. Тя нарушава нормалното функциониране на демократично изградените държавни институции и води до загубване на доверието в тях, заплаха за демократичните ценности и устои на съвременното общество.

16. **Stefcho Bankov, R. Rangelov**, Cyberbiosecurity and mitochondrial targeting: a new horizon for bioterrorism and national security, 2025, 4th International Scientific Research and Innovation Congress, pp 1284-1290, ISBN: 979-8-89695-303-6

Резюме: Тази статия разглежда пресечната точка на микробиологичните рискове, биокиберзаплахите и националната сигурност, с акцент върху институционалните механизми за превенция и реагиране, внедрени в Министерството на вътрешните работи (МВР). Биотероризмът е представен като развиващо се глобално предизвикателство, което изисква интегриране на микробиологичната експертиза с оперативните, аналитичните и структурите за подпомагане на решенията на институциите за сигурност. Особено внимание се обръща на уязвимостите в критични обществени системи, включително образователната и обществената среда, и на необходимостта от ранно откриване, непрекъснато наблюдение и координирани междуведомствени действия по време на микробиологични или хибридни биологични инциденти. Анализът очертава модели за организационна устойчивост, подготовка на персонала и стратегически отговор, свързани със способността на МВР да управлява рисковете, породени от биологични агенти и кибератаки, насочени към инфраструктура, която съхранява или обработва чувствителни биологични данни.

В същото време, бързото сближаване на биотехнологиите, изкуствения интелект и цифровата инфраструктура въвежда разширен спектър от биокиберрискове, които надхвърлят традиционните рамки за биосигурност, фокусирани единствено върху патогени, токсини и безопасност на лабораториите. Дигитализацията на биологичните процеси – като автоматизирани лаборатории, облачни геномни хранилища и молекулярен дизайн, подпомаган от изкуствен интелект – създава нови повърхности за атака с последици за националната сигурност. За да се справи с тези нововъзникващи предизвикателства, тази статия представя Митохондриалния слой на националната сигурност (MiLNS). Този концептуален модел позиционира митохондриалната функция като критичен, но пренебрегван биологичен слой в рамките на съвременните системи за сигурност. Тъй като митохондриите представляват универсална точка на сближаване за химически, биологични и кибер-заплахи – включително митохондриални токсини, експозиции на околната среда, агенти, увреждащи mtDNA, и потенциално генерирани от изкуствен интелект синтетични конструкции – тяхната цялост е от съществено значение за устойчивостта на ниво население и готовността на работната

сила, особено във високорискови сектори като отбраната, реагирането при извънредни ситуации и операциите на критичната инфраструктура.

Ние твърдим, че съвременните стратегии за кибербиосигурност трябва да се разширят отвъд традиционното откриване на външни заплахи, за да включат целостта на митохондриите като измерим и приложим индикатор за бионаблюдение. Чрез интегриране на биологични, екологични и цифрови рискове чрез рамката MiLNS и предложената Mito-информирана матрица на кибербио риска, тази перспектива подчертава необходимостта от актуализирани стандарти за мониторинг, регулаторни мерки и оперативни протоколи, които свързват биосигурността, кибербиосигурността и здравето на населението в ерата на биотехнологиите, задвижвани от изкуствен интелект.